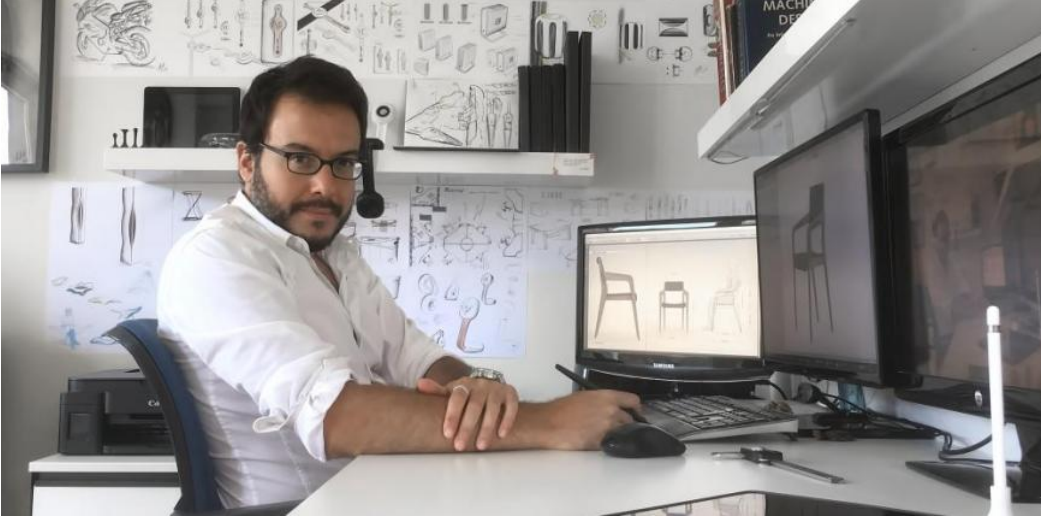

Haber: Gizem Seher
16 Ocak 2020

Paylaş

Mete Mordağ: "Endüstriyel tasarım bir problem çözme sanatıdır"

Boğaziçi Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü'nden 2001 yılında mezun olduktan sonra New South Wales Üniversitesi Endüstriyel Tasarım Programı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlayan Mete Mordağ, 2007 yılından beri kurucusu olduğu "Mordağ Design" stüdyosunda çağın ihtiyaçlarına cevap veren ürünler tasarlıyor. Bugüne kadar Edison Awards'ta ödül alan tek Türk ürünü WeWALK'un da tasarımcısı olan Mordağ, ev eşyalarından su altı malzemelerine, endüstriyel ürünlerden mimari donanımlara çok farklı alanlarda estetik ve ergonomiyi birleştiren ürünler tasarlıyor. Mühendislik eğitiminin ardından peşinden gittiği çizim tutkusuyla ödüllü tasarımlara imza atan Mordağ ile kariyer yolculuğunu ve bugünün tasarım dünyasının ne yöne gittiğini konuştuk.

Makine Mühendisliği eğitiminin ardından endüstriyel tasarım alanında kariyerinizi sürdürmeye nasıl karar verdiniz? Boğaziçi Üniversitesinde geçirdiğiniz yılların kariyer tercihlerinizi yaparken nasıl bir etkisi oldu?

İstanbul Alman Lisesi'nin fen–matematik odaklı eğitimi de Boğaziçi Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü de pozitif bilimlere olan yatkınlığım ve ilgim sayesinde oldukça keyifli yıllardı. Bir yandan bu süre zarfında yaratıcı sanatlara özellikle de çizime olan tutkum arka planda sürekli devam ediyordu. Bu iki olguyu bir araya getirme arayışında sanatın ve mühendisliğin arasında gezinen benzersiz bir dal olarak endüstriyel tasarım benim için mükemmel bir yanıt oldu. New South Wales, Sydney'deki endüstriyel tasarım yüksek lisans eğitimi tasarımı hayatıma geri dönüşsüz olarak kazandırmış oldu.

Makine Mühendisliği Bölümü'nün 3. ve 4. senelerdeki proje dersleri teknik ile yaratıcılığın bir araya gelişinin ne kadar mümkün olduğunu ilk fark ettiğim anlardır. Bu derslerde özellikle Günay Anlaş ve Sabri Altıntaş hocalarımın mekaniği terk etmeden tasarım odaklı konuları seçmeme izin vermiş olmalarının payı çok büyüktür.

"Ankesörlü telefonlar gibi kulaklıklar da tarihe karışacak"

Kariyerinize başladığınız tarihten bu yana endüstriyel tasarım dünyasında neler değişti?

Tasarım dünyasını değiştiren en önemli gelişme, dijital çağın mümkün kıldığı veri aktarımı teknolojileri ve mobil cihazlar. Bugün neredeyse herkes cebinde ufak bir bilgisayar ile dolaşiyor. Her gün tasarlanan binlerce yeni uygulama üzerinden sürekli gelişen ve etrafımızdaki objelerin görevlerini üstlenen bu cihazlar, aynı zamanda fotoğraf makinemiz, kayıt cihazımız, fenerimiz, kalemimiz, not defterimiz... Cebimizdeki bu bilgisayarlar sahip olduğumuz diğer "akıllı" ürünlere, arabadan aydınlatmaya, klimadan yazıcıya bağlanarak onları kontrol edebilmemizi de sağlıyor. Koca kulaklıkları kulak içine sığan ufak noktalara dönüştüren teknoloji, veri aktarımını doğrudan insan üzerine entegre edebilmenin kıyasına gelmiş durumda. 21. yüzyılın ilk yarısında gramofon ya da ankesörlü telefon gibi kulaklıklar da tarihe karışan objelerden olacak. Kulaklıkların, noktalara dönüşüp ardından yok olmasına kadar giden bu yolu etrafımızdaki tüm objeler izliyor. Bu yönden baktığınızda tasarım dünyası, yeni çizgiler eklemek yerine aslında var olanları silmek için sürekli bir uğraş içerisinde.

İkinci önemli bir konu ise ekolojik farkındalık. Yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren tasarım süreçlerinin içerisine girmeye başlayan sürdürülebilirlik kavramı, günümüzde ürün geliştirme süreçlerinin "olmazsa olmaz"larının arasında yerini almış bulunuyor. Bu durum, toplumun bilinçlenmesinin ve ekolojik duyarlılığa sahip

markaları tercih etmesinin bir sonucu. Endüstriyel tasarım ise ürün geliştirme süreçlerindeki rolü gereği markaları bilinçlendirme konusunda oldukça önemli bir role sahip. Her yeni ürün ve her yeni parça beraberinde yeni yatırım, emek, çevreye bir ton ağırlık getirirken, bunları sadece anlamsız bir çeşitlilik sunmak uğruna kullanma lüksümüz artık yok.

Görme engelliler için tasarladığınız akıllı baston WeWALK ile geçtiğimiz yıl önemli ödüller aldınız, bu tasarımı yaparken nelere dikkat etmişsiniz?

YGA'nın (Young Guru Academy) yarattığı ve Vestel mühendislerinin geliştirdiği WeWALK'un endüstriyel tasarımını üstlenmiş olmak, benim için her zaman büyük bir gurur kaynağı olacak. WeWALK, geçtiğimiz mayıs ayında görme engelli kullanıcılarla buluştu. Amerika'nın inovasyon alanındaki en prestijli ödüllerinden biri olan Edison Altın Ödülü'ne layık görülmesinin yanında Time tarafından 2019'un en iyi icatlarından biri olarak seçildiğini geçtiğimiz ay öğrendik.

Endüstriyel tasarım, pazara sadece kozmetik ürünler kazandırmaktan ziyade, yeni çözümler geliştiren, sosyal yaşamı ileri götüren fikirlerin iyi tasarımlar üzerinden hayata geçirilmesini sağlayan bir dal ve WeWALK da bu gerçeğin en gözde eserlerinden biri.

Endüstriyel tasarım sürecinde, bu muhteşem fikri WeWALK'un çizgilerine dönüştürürken YGA'nın görme engelli danışmanlık grubu ile öncelikli hedefimiz, tüm bu teknolojik özellikleri olabilecek en kompakt ve ergonomik yapı üzerinden toplayabilmektir. WeWALK ile görme engellilerin çok uzun zamandır alışık olduğu bir objeyi yeniden yorumladık. Bu projede iyi tasarıma ulaşmak için kaleminden çok silgiyi kullandığımızı söyleyebilirim. Tasarım sürecinin en meydan okuyan kısmı gereksiz detaylardan kurtulmak ve WeWALK'u mümkün olabilecek en yalın haline dönüştürmeye çalışmaktı.

Son olarak lise öğrencisi Zülal'ın WeWALK ile geçirdiği ilk günün ardından bizimle paylaştığı tecrübesini aktarmak istiyorum: "Bugün WeWALK ile ilk günüm ve hayatımda ilk kez hiçbir şeye çarpmadan ve hiç kimsenin yardımı olmadan eve gittim."

"Bir çorba kasesi tasarımı yapacaksam çorbanın tarihçesini okumakla işe başlıyorum"

Çok farklı sektörlere tasarımlar yapıyorsunuz, bu tasarımları yaparken dikkat ettiğiniz ortak bir anlayış var mı?

Endüstriyel tasarım sürecinde, öncelikle son kullanıcıyı çok yakından tanımanız gerekiyor. Elinize kâğıdı kalemi almadan önce tasarladığınız ürünün kullanıcı kitlesini, bu kitlenin alışkanlıklarını, yaşam tarzını incelemeniz ve tasarımı buna uygun şekilde ele almanız son derece önemli. Bu bir görme engelli, bir dalgıç veya 200 kişilik bir restoranın mutfağında çalışan bir aşçı olabilir. Aynı şekilde 35-45 yaş grubu bir ev kadınının ve 25-35 yaş arası çalışan bir kadının mutfağı ele alış, yaklaşımları, sofrasında öne çıkarmak istediği nitelikler birbirinden farklıdır. Kullanıcı-ürün etkileşimi açısından endüstriyel tasarım, "görsel cazibe" ve "kullanım deneyimi" kriterlerini son derece iyi işlemelidir. "Cazibe" bize bir ürünü satın aldırır; iyi bir "deneyim" ise ona sahip olmayı vazgeçilmez kılar ve ürünün görsel nitelikleri, kullanıcısı ile ilk görsel etkileşiminde çarpıcı olmasını sağlar. Kullanıcı bu ilk etkileşim üzerinden söz konusu ürünü almaya karar verir. Sonrasında ise ürünün vadettiği deneyim ile tanışır; ürünün kullanıcısını esas ele geçirişi bu deneyim üzerinden olur. İyi tasarım bu iki etkenin başarılı bir sentezidir.

Projeyi ele alış açısından, yani tasarımcı tarafında ise tüm projeleri iki ana başlıkta toplayabiliriz: "Form" odaklı projeler ve "teknik" odaklı projeler. Formun ön planda olduğu projeler için kalem kâğıda sarılmadan önce söz konusu ürün veya fonksiyonun çağrıştırdığı her türlü kelimeyi, görseli ve yazıyı inceliyorum. Bunlardan herhangi bir tanesinin önüne çıkardığı formlar, fikirler projeyi inanılmaz yönlere çekebiliyor. Tasarımda su teması işlenmesi gereken bir koltuk için kalem kâğıttan önce, suya objeler batırıp suyun üzerinde oluşan yüzeyleri fotoğraflamaya başlıyorum. Bir çorba kasesi tasarımı, çorbanın tarihçesini okumakla, "soup" kelimesinin epistemolojik kökenini araştırmak ile başlıyor. Ardından kendimi eklemek dilimlerinin üzerine kaynar sular akıtırmak buluyorum. Bunun gibi arama teknikleri, söz konusu ürüne kazandırdığı yaratım süreci hikâyesi ile ürünün pazarlama ve lansman çalışmalarına da önemli katkıda bulunuyor. Teknik odaklı projelerde ise tasarım, bir problem çözme sanatı olarak hayat buluyor daha çok. Daha önce çözüm getirilmemiş bir sorunu geometri, fizik ve malzeme üzerinden çözmeye çalışıyorsunuz ve sonucun görsel açıdan taşıdığı o şaşırtıcı güzellik de onun en güzel süsü oluyor.

Stüdyonuzun mottosu "The Studio of Rational Art," bu motto sizin için ne ifade ediyor?

Tasarım sürecindeki her kararın açık ve net bir nedeni olması çok önemli. İyi tasarım samimidir, açıktır; ona baktığınızda, üzerindeki her detayın net sebeplerini görebilirsiniz. Ürüne eklenen veya ondan silinen her çizgi onu daha ergonomik, daha hafif, daha pratik veya daha verimli yapabilmek adına olmuştur. Bu bakış açısı ile estetik aslında göreceli bir kavram olmaktan çıkar, bir obje iyi veya kötü görünmekten ziyade doğru veya yanlış görünür. Hantal bir teknenin "yanlış" görünmesinin nedeni hidrodinamik olmayan yapısıdır. Ergonomik olmayan bir sandalye veya kalem iyi görünmez. Gereğinden büyük yapılmış bir bağlantı parçası görsel açıdan da rahatsız edicidir. Aynı sebeplerden dolayı belli oranların dışındaki bir canlı da estetik kriterlerimizin dışında kalır. Estetik, doğanın ve evrimin aklımıza tanımlanmış olduğu sayılar ve oranlardan ibarettir. Müziğin, rengin, formun hepsinin bir matematiği vardır. Tasarım bu matematiği öğrenmek ve bunu icra etmekle yükümlüdür.

Aynı şekilde etrafımızdaki her türlü eşyanın, aracın ve detayın doğadan esinlenilmiş objelere daha çok benziyor ve benzeyecek olması herkes artık bu formları beğeniyor diye değil. Akışkan formlar hacim/malzeme ve mukavemet/malzeme oranlarını yukarı çektiğinden teknolojinin gerektirdiği üst düzey verimliliğe belli bir noktadan sonra cevap verebilen yegane tasarımlar oluyorlar. Bu yaklaşım doğanın ve evrimleşme sürecinin milyonlarca yıldır tasarlamakta kullandığı yegane yöntemdir. Her şey, etrafımızdaki dengeleri devamlı daha verimli hale getirmeye yönelik işler. Bu doğrultuda aldığı kararların her birinin çok net sebepleri vardır. Tasarımın bu yaklaşımın ufak çaptaki bir egzersizi olduğuna inanıyorum. Çizilen veya silinen her çizgi, hedefe daha verimli bir yoldan ulaşmak için olmalıdır.

Rasyonel tasarım diye adlandırdığım bu olgu, milyonlarca senedir evrimin gelişiminde kullandığı tek yöntem. Doğanın bu şekilde çizdiği her çizgi, insanın estetik değerleri ile son derece uyumlu olmuş, çünkü insan da bu rasyonel tasarım sürecinin bir ürünü.

"Endüstriyel tasarım toplumu ileri taşımayı hedeflemeli"

Bugün mesleğinizi yürütürken Boğaziçi'nde aldığınız mühendislik eğitiminden ne yönde yararlanıyorsunuz?

Bu noktada endüstriyel tasarım tamlamasındaki endüstriyel kelimesinin altı çizilmeli. Bu kelime inovasyon ve etkin mühendislik ile beslenmediği sürece rekabetçi ortamda etkin bir sonuca ulaşmanız hemen hemen imkânsız. Teknik açıdan iyi bir endüstriyel tasarım, vaat ettiği özellikleri uygun fiyata sunabilmelidir. Tasarım, uygulama aşamasında ve ürünün teknik çözümlerinde bir optimizasyon sürecidir. Tasarım sürecinde ürüne ait parça sayısını azaltmak, teknik detayları basitleştirmek hem uygulama sürecini hızlandırır hem de ürünün etiket fiyatına doğrudan yansiyarak marka ve kullanıcı için artı değer oluşturur.

İnovasyon anlamında endüstriyel tasarım ise gelişimi, katma değeri ve sunduğu yenilikler ile toplumu ileri taşımayı hedeflemek zorundadır. Her proje, her parça beraberinde yüklü yatırımlar ve çevreye ek-ağırlıklar getirirken, tüm bunları anlamsız bir çeşitlilik sunmak uğruna yapmaya hakkımız artık kalmadı.

Mordag Design Stüdyo, konsept tasarımdan üretime ürün geliştirme alanında 360 derece destek veriyor. Sunduğu hizmetin teknik alt yapısı ve inovatif bakış açısı sayesinde de geçtiğimiz 12 senedir 6 farklı sektöre 25'in üzerinde patentli fikir ve ürün kazandırdı. Bu güzel sonucun çıkış noktasında ise Boğaziçi'nin oluşturduğu mühendislik alt yapısını yaratıcılık ve sanat ile harmanlamak yatıyor.

